

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta.

Olemme tarkastelleet luonnosta ja pidämme esityksen tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina. Haluamme kuitenkin nostaa esiin taloudelliset vaikutukset asiakasvirastojen näkökulmasta. Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa olisi syytä ottaa huomioon muutosten mahdolliset lisäkustannukset, jotta niiden vaikutukset voidaan arvioida kokonaisvaltaisesti.

2. Yhteiset palvelut

- Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

Yhteisiin palveluihin liittyvien tietoturva-, valvonta- ja lokienhallintapalveluiden lisääminen on kannatettavaa. Vaikka nämä palvelut ovat jo aiemmin olleet osa Tori-asetuksen mukaisia palveluja ja palvelukeskuksen tehtäviä, muutos selkeyttää ja vakiinnuttaa niiden aseman lain näkökulmasta. Kustannusten osalta tulisi kuitenkin varmistettava, ettei tämä kasvata perustietotekniikkapalvelujen kustannuksia kohtuuttomasti. Perustietotekniikan sisältö tulisi määritellä niin, että asiakasvirastot

voivat tarvittaessa valita tarvitsemansa kokonaisuuden/laajuuden ja siten välttää ylimääräisiä kustannuksia.

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

Perusteluissa olisi hyvä tarkentaa ja määritellä tarkemmin, millaisissa tilanteissa ja miksi palvelukeskus ja asiakkaat ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ehdotuksessa viitataan teknisen toiminnan varmistamiseen, mutta perusteiden tulisi olla mahdollisimman yksiselitteiset. On vältettävä epäselvyyksiä, jotka voivat johtaa vastuukysymysten epämääräisyyteen.

Yhteisrekisterinpitäjien vastuiden selkeä sopiminen on keskeistä. Suosittelemme luomaan mekanismeja ja ohjeistusta, jotka määrittelevät kunkin osapuolen roolit ja velvollisuudet. Tämä auttaa varmistamaan, että tietosuoja-asetuksen vaatimukset ja rekisteröityjen oikeudet toteutuvat. Tietosuoja ja rekisterinpitäjyyden velvoitteet on määriteltävä tarkasti, jotta kaikki osapuolet ymmärtävät vastuunsa ja toimivat niiden mukaisesti.

4. Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

On tärkeää varmistaa, että palvelujen liittämiseen ja käyttöönottoon liittyvä prosessi on selkeä ja että siihen ei sisälly kohtuuttomia kustannuksia tai hidasta käsittelyaikaa. Liittämisprosessin kriteeristö tulisi olla selkeä ja auditointien tulisi olla kohtuullisia, jotta palvelujen liittäminen ei vaikeutuisi tai hidastuisi.

Toimialasidonnaisten palvelujen liittäminen yhteiseen palveluympäristöön voi olla haastavaa, jos tiukat vaatimukset estävät virastoja käyttämästä omia tietojärjestelmiään. Määräaikaisten poikkeamien salliminen riskiarvioon perustuen tarjoaa joustavuutta, jonka ansiosta virastot voivat täyttää ydinvelvoitteensa ilman kohtuutonta rasitusta. Virastojen ydinvelvoitteet eivät saa vaarantua yhteisen ympäristön vaatimusten vuoksi, mutta tärkeää on samalla varmistaa, että yhteisen palveluympäristön eheys säilyy.

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

Luonnonvarakeskuksella ei ole lausuttavaa uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä.

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

Luonnonvarakeskuksella ei ole lausuttavaa 9 §:n muuttamisesta.

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- **Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä**

Uusi 10 §:n 2 momentti korostaa, että palvelukeskuksen asiakkailla on velvollisuus huolehtia tietoturvallisuudesta ja varautumisesta. Tämä on tärkeä velvoite, mutta sen toteuttamisessa on huomioitava asiakasvirastojen resurssit ja osaaminen. Kustannuksia ja henkilöstön osaamista on arvioitava huolellisesti, jotta velvoitteet pysyvät kohtuullisina ja varmistettava, että uudet vaatimukset ovat realistisia ja virastojen toteutettavissa.

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- **Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä**

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävän määrittely lisää selkeyttä ja tukee palvelujen sujuvuutta, turvallisuutta ja kustannustehokkuutta. Integraatiopalvelujen tuottajan roolin vahvistaminen voi kuitenkin tuoda mukanaan haasteita. Keskeistä on varmistaa, että tämä rooli ei aiheuta hidasteita asiakasvirastojen palvelujen kehittämiselle ja että palvelukeskus kykenee hoitamaan tämän tehtävän ilman kohtuutonta investointitarvetta, ja siten lisää myös asiakasvirastojen kustannuksia.

Riippumattomuus ja itsenäisyys ovat tärkeitä integraatiopalvelujen tuottajalle, mutta ne vaativat huolellista arviointia, jotta ne eivät hidasta palvelujen kehitystä tai estä asiakasvirastojen omia ratkaisuja. Integraatiopalvelujen tuottajatehtävän menestyksessä hoitaminen edellyttää palvelukeskuksen kyvykkyyksien ja resurssien riittävää kehittämistä. Tämä voi johtaa kustannusten nousuun, joten vaikutuksia tulisi arvioida tarkkaan.

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- **Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä**

Ehdotettu 15 §:n uusi 3 momentti antaa valtiovarainministeriölle mahdollisuuden ohittaa kuulemisvelvoite kiireellisissä tilanteissa, joissa palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus- tai kiireellisyysperiaatteet vaativat nopeaa reagointia. Tämä voi olla perusteltua kriittisissä tilanteissa, joissa viivytys voi aiheuttaa merkittäviä vahinkoja. On tärkeää, että tällaista valtuutusta käytettäisiin vain todellisissa kiiretilanteissa ja että päätökset perustuvat selkeisiin kriteereihin.

Kuulemisvelvoitteen sivuuttaminen edellyttää varovaisuutta, ja ilmoitukset on tehtävä asianomaisille tahoille niin pian kuin turvallista. Tasapaino kuulemisvelvoitteen ja nopean reagoinnin välillä tulee varmistaa huolellisesti.

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

Luonnonvarakeskus katsoo, että tietoturva-, valvonta- ja lokienhallintapalveluiden sekä varautumista koskevien menettelytapojen tarkennukset selkeyttävät viraston toimintaa ja parantavat tietoturvaa. Tämä tuo kaivattua järjestystä ja auttaa varmistamaan, että yhteiset palvelut toimivat todennäköisesti entistä varmemmin myös häiriötilanteissa.

Toisaalta esityksessä ehdotetut muutokset saattavat kasvattaa asiakasviraston kustannuksia, koska ne lisäävät palvelukeskukseen liittyviä menoja ja voivat nostaa henkilöstön työmäärää. Lyhyellä aikavälillä tämä voi johtaa resurssipaineisiin. Lisäksi uudet menettelyt ja tehtävät voivat aluksi hidastaa erityisesti virastojen ydintehtäviin liittyviä toimialasidonnaisia kehityshankkeita, mikä voi vaikuttaa asiakasviraston kykyyn saavuttaa tavoitteensa ajallaan. Nämä haasteet tulee ottaa huomioon ja pyrkiä löytämään ratkaisuja, jotka tasapainottavat kustannukset ja tehokkaan toiminnan.

11. Muut kommentit

Luonnonvarakeskus arvostaa mahdollisuutta antaa lausunto esityksestä, ja pitää sen tavoitteita kannatettavina. Esityksen mukanaan tuomat muutokset vaikuttavat valtion yhteisiin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin ja niillä voi olla merkittäviä vaikutuksia asiakasvirastoille. On tärkeää, että vaikutukset arvioidaan huolellisesti, erityisesti taloudellisten kustannusten osalta, jotta muutokset eivät aiheuta kohtuuttomia rasitteita.

Hanhela Topi
Luonnonvarakeskus

Murto Kimmo
Luonnonvarakeskus